

Kúria

**Az emberkereskedelem értelmezésével kapcsolatos
bírói gyakorlatot vizsgáló joggyakorlat-elemző csoport
2020.El.II.JGY.B.2.**

**MEGÁLLAPÍTÁSOK-
KIVONAT AZ ÖSSZEFOGLALÓ VÉLEMÉNYBŐL**

2022. február 25.

Elfogadta a Kúria Büntető Kollégiuma 2022. március 30. napján

V. Összegzés és javaslatok a bíróságok számára

Az emberkereskedelem, mely a jelen kor rabszolgaságának tekinthető, kiemelt tárgyi súlya, országokat átívelő szervezettsége, elszaporodott volta okán jelentős odafigyelést igényel a büntetőjogi kodifikációban.

A magyar büntetőjog ennek maximálisan eleget is tesz, e bűncselekménynél utóbbi évtizedben tapasztalható ugrásszerű növekedés és jellegének mind mélyebb megnyilvánulása egyértelműen indokolja, hogy a jogalkotó lépést tartson ezzel a változással a törvényi szabályozásban.

A mintegy 20 éves időtartamot átfogó jelen vizsgálatból - álláspontunk szerint – az a következtetés vonható le, hogy a vizsgált emberkereskedelem bűncselekmény minősítés megállapítása és minősítése az éppen hatályos jogszabályi környezetnek számos esetben nem felelt meg. Ezért joggyakorlat elemző jelentésünket az ítélkezést is segítő egységes iránymutató szándékúnak is tartjuk.

A részösszefoglalóban rögzítettekből az alábbi összegzés vonható le.

A hatályos jogi környezetben az egyes elkövetési magatartásokra a jelentés III. fejezetének 5. pontja alatt írtak meghatározóak.

A „toboroz” elkövetői magatartás kiegészíthető azzal, hogy általában ennél az elkövetői magatartásnál nem jellemző az erőszak, a legjellemzőbb, hogy az emberkereskedő a sértett bizalmába férkőzzön, illúzióba ringassa a jelentkezőt, hitegesse. A világháló számtalan formát és lehetőséget nyújt az elkövetőnek a toborzásra, amelyre még az is jellemző, hogy igazán konkrétumot, ténytényiséget alig tartalmaz.

A bűnszervezettel kapcsolatban leírtak esetében a Kúria jelenlegi iránymutatása és követendő gyakorlata az irányadó.

A törvényi szabályozásnak és követendő bírói gyakorlatnak megfelelően korábban a vizsgált bűncselekmény rendbeliségét a sértettek száma határozta meg. Vagyis amennyiben egy terhelt

több sértett sérelmére követi el az emberkereskedelem bűncselekményét, a sértettek számához igazodva kellett a rendbeliséget megállapítani. Ehhez képest új helyzetet teremt a hatályos Btk. 192. § (5) bekezdés d) pontjában foglalt szabályozás, amivel a jelentésben már foglalkoztunk. E szabályozáshoz képest több sértett esetén mindig gondosan kell vizsgálni, hogy az egyes sértettek tekintetében milyen minősítő körülmények valósultak meg, és csak azok a cselekmények foglalhatók a törvényi egységbe, amelyeknek büntetési tétele külön-külön nem haladja meg a törvényi egység büntetési tételét. A súlyosabb alakzatok, illetve az előkészületi cselekmények tekintetében a rendbeliség továbbra is a sértettek számához igazodik.

Végül határozatszerkesztési elvárások:

- a sértett életkorának, születési időpontjának (év, hó, nap) és nemének pontos feltüntetése a tényállásban;
- a sértetti pozíció használata „lányok”, „gyerek”, „nők”, „személy(ek)”, stb. kifejezések használata helyett;
- A sértett kiszolgáltatott helyzetével kapcsolatosan a vád keretei között egyértelmű ténymegállapításokat szükséges tenni.
- A jogi indokolás részletes kifejtése (az emberkereskedelem tényállásának összetettsége folytán a tényállási elemek meglétének elemzése, a konsumált vagy más felmerülő bűncselekményektől való elhatárolása akkor sem mellőzhető, ha a minősítés egyébként a vádirat szerinti és azt nem érte támadás – lásd a határozatszerkesztési megállapításokat, jelentés 98. oldal).
- A törvényi tényállás összetettsége feltétlen igényli - a jogi indokolás részletessége mellett - mindazon (történeti) tények és tudati tények rögzítését is, amelyek alapján a tényállásszerűség és a bűnösség kérdésében egyértelműen dönteni lehet.

A joggyakorlatelemző csoport által vizsgált, emberkereskedelem büntette minősítéssel zárult ügyek túlnyomó többsége a klasszikus, az embert üzleti tranzakció tárgyaként kezelő, a sértett feletti hatalom végleges megváltozását eredményező emberkereskedelemről szóltak – így a vád tárgyává tett cselekmények minősítése sem volt vitatott.

Részletesen vizsgálta a joggyakorlatelemző csoport az emberi test tiltott felhasználása (korábbi Btk. 173/I. §, Btk. 175. §), kerítés (korábbi Btk. 207. §, illetve Btk. 200. §), prostitúció elősegítésének büntette (Btk. 201. §), üzletszerű kéjelgés elősegítése (korábbi Btk. 205. §),

kitartottság (korábbi Btk. 206. §, illetve Btk. 202. §), gyermekprostitúció kihasználása (Btk. 203. §), kényszermunka (Btk. 193. §), személyi szabadság megsértése (csak a korábbi Btk. 175. § (2) bekezdés szerinti esete, illetve (3) bekezdés II. fordulata szerinti esetei), gyermekmunka (korábbi Btk. 195. § (3) bekezdés, illetve Btk. 209. §), harmadik országbeli állampolgár jogellenes foglalkoztatása (korábbi Btk. 214/B. §, illetve Btk. 356. §) minősítéssel zárult ügyeket is.

Azon ügyekben, ahol gyermekprostitúció kihasználása (Btk. 203. §), prostitúció elősegítése Btk. 201. § (3) bekezdés, üzletszerű kéjtelgés elősegítése (régii Btk. 205. § (2) bekezdés), kitartottság (régii Btk. 206. §), kerítés (régii Btk. 207. § (1) (2) bekezdés), kényszermunka büntette (Btk. 192. §) volt a jogerősen befejezett ügyekben a minősítés, a Kúria iránymutató gyakorlata alapján jelenleg az emberkereskedelem büntette minősítés a legtöbb esetben felmerülhet, mint a helyes minősítés.

A kiszolgáltatott helyzet azonban a megállapított tényállás alapján több esetben is nyilvánvaló volt több kerítés, kitartottság, kényszermunka, személyi szabadság megsértése büntette, gyermekprostitúció kihasználásának büntette miatt indult ügyben is.

Ilyenkor már az elkövetéskori büntető törvénykönyv alapján is vizsgálendő lett volna az emberkereskedelem büntetteként történő minősítés. Erre a határozatok jogi indokolása azonban nem tért ki.

Ha felmerülhet a vád szerinti minősítéstől eltérő (így az emberkereskedelem büntette szerinti) minősítés lehetősége, akkor már a tárgyalás előkészítése során ennek megállapításáról kell határozni. (A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 270. §, Be. 495. §)

Az ún. prostitúciós bűncselekmények kivétel nélkül a járásbíróság hatáskörébe tartoznak. A Be. 20. § (1) bekezdés 6. pontja alapján mind az emberkereskedelem büntette, mind a kényszermunka elsőfokon törvényszéki hatáskörbe tartozik. Így a következetes bírói gyakorlatnak megfelelően – ha e minősítés lehetősége felmerül – indokolt az ügyet áttenni a magasabb hatáskörű bírósághoz. (Be. 485. §)

A Be. szerinti rövidített indokolást tartalmazó ítéletek tényállását is úgy kell megszövegezni, hogy az abban rögzített elkövetési magatartások alapján az eltérő minősítés lehetősége

kizárható legyen. Ennek során a törvényi tényállásban a **jogi műszavakat** indokolt kerülni, bár egyes elkövetési magatartások esetében (például mást elad, megvásárol) nem kifogásolható a törvényi tényállás fogalmainak használata a történeti tényállásban, hiszen azok köznap értelemben is használatosak), de szükséges a „jogügylet” mibenlétének pontos meghatározása.

A törvényszéki hatáskörbe utalt emberkereskedelem büntette minősítésű bűncselekményeknél a jogalkotó szigorúbb büntetőjogi fellépést vár el, így a korábban járásbírói hatáskörben elbírált ügyekhez képest a jövőben vélhetően szigorodni fog a büntetéskiszabási gyakorlat.

VI. Javaslat a jogalkotó számára

A bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 30. § (2) bekezdése szerint, ha annak feltételei fennállnak a joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló véleménye alapján a Kúria kollégiumvezetője jogegységi eljárást indítványozhat, vagy jogalkotás kezdeményezése érdekében a Kúria elnökén keresztül az OBH elnökéhez fordulhat.

Tekintettel arra, hogy a feltárt értelmezési bizonytalanságok a korábbi szabályozáshoz kötődnek, az új szabályozás alapján pedig még nincs kialakult bírói gyakorlat, ezért olyan jogalkalmazási probléma sem tárható fel, ami kapcsán a jogalkalmazói gyakorlat befolyásolásával fel lehetne lépni, illetve, ami a Kúria jogegységesítő eszközeivel való beavatkozást indokolna. Az összefoglaló jelentés vizsgálati megállapításaiból kitűnnek azok a körülmények, amelyek a cselekmények bizonyítása és elhatárolása szempontjából a hatályos szabályozás mellett is jelentőséggel bírnak, azokat a jogalkalmazó gyakorlatának kialakítása során szem előtt tarthatja.

A jogalkotó felé megfontolásra ajánljuk a több emberen elkövetés minősítő körülményként való szabályozása megszüntetésének megfontolását. Az összefoglalt bűncselekmény – ahogy arra a korábbiakban rámutattunk – a jelenlegi büntetési tételek mellett nem vagy nem feltétlenül biztosít súlyosabb büntethetőségi kereteket. Ugyanakkor az emberkereskedelem egy-egy elkövetőhöz köthető sértettjeinek száma nem olyan nagy, ami bizonyítási nehézségeket vetne fel (mint például a gyermekpornográfia esetében), ezért fenntartását nem látjuk nem indokolt.

Amennyiben az emberkereskedelem elkövetési magatartását jelentő rábírás bűncselekmény elkövetésére vonatkozik, indokolt lenne annak jogalkotói megfontolása, hogy a sértett

cselekménye miatti büntetése korlátlanul enyhíthető legyen. Ez lehetőséget biztosítana arra, hogy a bíróság minden ügyben egyedileg mérlegelje a rábírás hatását az emberkereskedelem sértettjének egyéni bűnfelelősségére; szükség esetén annak ne tulajdonítson büntetés-csökkentő hatást, ellenben – ha az indokolt - akár bármely büntetési nem generális minimumáig le tudjon szállni.

A jelentésben szó volt arról, hogy az emberkereskedelem számos esetben fiatalkorú sérelmére is elkövethető vagy kifejezetten csak fiatalkorú sérelmére elkövethető, a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekményt is konzumál. Az ilyen cselekmény miatt – ha az a minősítésben megjelenne – a Btk. 52. § (3) bekezdése szerint kötelező lenne az elkövetővel szemben végleges hatályú foglalkozástól eltiltás kiszabása bármely olyan foglalkozás gyakorlásától vagy egyéb tevékenységtől, amelynek keretében tizennyolcadik életévét be nem töltött személy nevelését, felügyeletét, gondozását, gyógykezelését végzi, illetve ilyen személlyel egyéb hatalmi vagy befolyási viszonyban áll. Amennyiben azonban a fiatalkorú sérelmére elkövetett nemi bűncselekmény az emberkereskedelemben beleolvad, a foglalkozástól eltiltás alkalmazása, illetve alkalmazása esetén a tartamának meghatározása is opcionálissá válna. Ezért indokolt lenne a Btk. 52. § (3) bekezdésének kiegészítése arra az esetre is, ha a terhelt az emberkereskedelem és kényszermunka bűncselekményét valósítja meg tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére.

Budapest, 2022. február 25.

dr. Somogyi Gábor
kúriai tanácselnök
a joggyakorlat-elemző csoport vezetője